

การสำรวจกล้วยไม้ไทยในพื้นที่ป่าบ้านโปง

A SURVEY OF THAI ORCHIDS IN BAN PONG FOREST

เยาวนิตย์ ธาราฉาย¹ ศิริชัย หงษ์วิทยากร¹ โสภณ มงคลวัจน์¹

ชนิษฐา ดวงสงค์² ภัทรนฤณ พัฒนพานุกร¹ สุรางค์รัชต์ อินทะมุสิก³

YAOWANIT TARACHAI SIRICHAHONGVITTAYAKORN SOPON MONGKOLWAJ
KHANITTA DUANGSONK PATNARIN PATTANATHABUT SURANGRUCH INTAMUSIK

¹ ภาควิชาภูมิทัศน์และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้

² ภาควิชาพืชสวนประดับ คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้

³ องค์การสวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ จังหวัดเชียงใหม่

บทคัดย่อ

การสำรวจกล้วยไม้ไทยในพื้นที่ป่าบ้านโปง เริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคม 2543-ตุลาคม 2545 พบว่ามีกล้วยไม้รวมทั้งสิ้น 39 ชนิด จำแนกเป็นกล้วยไม้อิงอาศัย (epiphytic orchids) 23 ชนิด และกล้วยไม้ดิน (terrestrial orchids) จำนวน 16 ชนิด โดยกล้วยไม้อิงอาศัยส่วนใหญ่พบในระบบนิเวศที่เป็นป่าเต็งรังและป่าเบญจพรรณ ส่วนกล้วยไม้ดินพบในบริเวณป่าดิบแล้ง โดยเฉพาะบริเวณลำธาร

จากการศึกษาระบบนิเวศของกล้วยไม้ชนิดต่าง ๆ พบว่ากล้วยไม้อิงอาศัยบางชนิด เจริญเติบโตบนต้นไม้ใหญ่เพียงชนิดเดียว เช่น *Dendrobium indivisum* (Bl.) Miq. และ *Bromheadia aporoides* Rchb.f. พบเจริญบนต้นเหียง (*Dipterocarpus obtusifolius* Teijsm ex Miq.) เท่านั้น แต่กล้วยไม้อีกหลายชนิดสามารถเจริญได้บนต้นไม้อื่นทั่ว ๆ ไป เช่น เอื้องดอกมะขาม (*Dendrobium delacourii* Guill.) กล้วยไม้เขาแพะ (*Cleisostoma arietinum* (Rchb.f.) Garay) เอื้องแปรงสีฟัน (*Dendrobium secundum* (Bl.) Lindl.) และเสื่อแผ้ว (*Staurochilus dawsonianus* (Rchb.f.) Schltr.) ส่วนพรรณไม้ที่มีกล้วยไม้หลายชนิดชอบเกาะอิงอาศัยคือ ต้นเต็ง (*Shorea obtusa* Wall.) และเหียง (*Dipterocarpus obtusifolius* Teijsm ex Miq.)

พบกล้วยไม้ดินที่น่าสนใจได้แก่ สกุล *Nervilia* ซึ่งจัดเป็นกล้วยไม้โบราณและในประเทศไทยพบเพียง 9 ชนิดเท่านั้น ในพื้นที่ศึกษาพบ 3 ชนิดได้แก่ แผ่นดินเย็น (*Nervilia aragoana* Gaud.) ว่านนางค่อม (*N. discolor* (Bl.) Schltr.) และเอื้องใบพลู (*N. plicata* (Andr.) Schltr.)

Abstract

Investigation studies of orchids in Ban Pong forest was conducted on October 2000-October 2002. It's found that there are 39 species, 23 epiphytics and 16 terrestrial orchids. Most of the first group was found in deciduous and mixed deciduous forest and the other in dry evergreen forest.

In ecological observation, there were some species specific on host such as *Dendrobium indivisum* (Bl.) Miq. and *Bromheadia aporoides* Rchb.f. Two species were collected from *Dipterocarpus obtusifolius* Teijsm ex Miq. only. However, many species such as *Dendrobium delacourii* Guill., *Cleisostoma arietinum* (Rchb.f.) Garay, *Dendrobium secundum* (Bl.) Lindl. and *Staurochilus dawsonianus* (Rchb.f.) Schltr. can grow on general. Two plants that showed highly diversity of orchids are *Shorea obtusa* Wall. and *Dipterocarpus obtusifolius* Teijsm ex Miq.

The interesting orchids are *Nervilia* spp. because they are an ancient orchids, and only 9 species in Thailand. For this area there are 3 species, *Nervilia aragoana* Gaud., *N. discolor* (Bl.) Schltr. and *N. plicata* (Andr.) Schltr., were collected.